

OSVRT NA ČLANAK »SUVREMENA PREISPITIVANJA KRŠĆANSKE ANTROPOLOGIJE«

Crkva u svijetu br. 1/1970.

Jerko Bonefačić

Čitajući članak o suvremenom preispitivanju kršćanske antropologije, posebno uvodni dio »U klimi osporavanja«, obuzet iznesenim činjenicama osjetio sam tjeskobu. Ne mogavši ostati indiferentan nad ovim što se u Crkvi događa, dobivam utisak da ta »preispitivanja« — ili po novoj terminologiji osporavanja oko zauzimanja novih ideoloških pozicija u Crkvi — poprimaju oblik sve većeg zaoštavanja te da do konačnoga »izmirenja« oko tih shvaćanja, kako se čini, neće tako lako doći. Neka mi je stoga dopušteno da se s nekoliko misli osvrnem na te opće poznate činjenice.

Toj mojoj spomenutoj bojazni iznosim kao prvenstveni razlog apsolutno pomanjkanje duboke i iskrene međusobne *ljubavi* koja bi morala biti vodilja u pristupanju preispitivanju kršćanske osobine čovjeka i njegovih duševnih manifestacija.

Pa, eto, vidimo u tom valu kontestiranja nigdje ni trunca djelotvorne ljubavi ni pomirljiva tona u dijalozima. Naprotiv osporavateljski se dijalog u nekim slučajevima pretvara u običan ulični bunt (Isolotto). To je žalosna činjenica, ali je tako.

U spomenutom se članku spominje sociolog Ilich. On često nastupa i oštro govori, upire prstom u »službujuću Crkvu« kao krivca za nastalu krizu. Pripisuje joj kao glavni grijeh »staleški mentalitet klera«. Osobito ističe *kastu* kao stalež koji dominira Crkvom; ta bi kasta bila svećenička. Svima su dobro poznate prilike u Latinskoj Americi; nisu ružičaste. I baš jer su takve ne znači da *ne-klerici* vrše misiju »služenja« zbog toga što svećenici tj. klerici vrše službu »činovnika« zanemarujući pri tom glavnu i osnovnu službu naviještanja blage riječi. Ovome je dovoljna činjenica da sam Ilich ne vrši svećeničku službu, jer se »zapleo u problematiku Latinske amerike«, kako on sam kaže u intervjuu s novinarom njemačkog časopisa *der Spiegel* (Izbor, br. 4/1970). Umjesto da Ilich olakša prilike u Crkvi direktnim angažiranjem u službi svojega svećeničkog zvanja, on prihvaća misiju laičkoga služenja. Već time on demantira sam sebe — kad kritički promatra i ocjenjuje rad Crkve.

Nije li baš za to latinsko-američka Crkva bila primorana da se prilagođuje prilikama vremena i okolnostima koje su vladale u tim zemljama kojima upravlja vojnička kasta čuvajući ljubomorno vlast u svojim rukama? Pogledajmo drugdje u svijetu, zar se Crkva ne prilagođuje prilikama i vladajućim sustavima koji su ponekada u neskladu s njezinom naukom? I možemo li je zato okriviti što nije aktivnija u svom poslanju evangelizacije?

Razne progresivne snage su se borile da društvu donesu bolje dane, tj. da siromasi ne budu siromasi, a bogati da ne postaju bogatiji ili jednom riječju, da svi članovi društvene zajednice budu jednakopravni. Međutim, kod preispitivanja pozicija dolazimo do slučajeva da ima siromaha kojima nije bolje, da su bogati obezvlašćeni, dok su treći — pripadnici raznih kasta — stvorili novu sredinu i novo društvo. Skrenut je tako povijesni tijek događaja i, bilo kako bilo, prilike su se promijenile. Ukratko, iako su se dug niz godina osporavala prijašnja društvena stanja i sustavi iz jednostavnoga razloga što stara koncepcija nije vrijedila, odnosno što se nije uspjela suočiti sa stvarnošću, sada se to zajedno s ulogama promijenilo, dok je ravnoteža u strukturi čovjeka ostala ista. Što su zapravo osporavanja donijela svijetu? Uz značajne društvene roferome i velike promjene u tehničkoj strukturi donijela su i nemir pojedincima i društvu, opću nestalnost, pravnu nesigurnost, pobune, ratove, nezadovoljstvo, rušenja, čak glad i bolest. Sve u svemu, psihološki ništa dobro, naprotiv, kaotično stanje bez nade u bolju budućnost.

Potpuno je na mjestu što piše jedan naš poznati teolog da je kriza u Crkvi velikim dijelom odraz krize u svijetu. Ja bih istaknuo da ne bi ni bilo krize u Crkvi da nije prije izbila u svijetu. Naglasio bih i to da kriza u Crkvi dobiva posebnu potporu u traženju ukidanja celibata.

Sjećam se prilika u Crkvi nastalih poslije prvoga svjetskog rata, kada osporavanje nije bilo u modi, ali je usprkos tome nastalo strujanje među jednim dijelom svećenstvo koje je, iskoristivši poratne prilike, napuštalo svećenički celibat. U tih je svećenika eo ipso nastupao otkaz poslušnosti, pomanjkanje vjere i konačno, kao posljedica toga, otpad od Crkve.

Napadati hijerarhiju i pripisivati joj krivicu što je došlo do današnjega stanja u Crkvi (indiferentizma, atelzma, otpada) znak je malenosti duha. Sjetimo se samo posljednjih papa. Zar oni nisu bili pravi učitelji naroda? S Pijom IX je Crkva dobila dogmu Bezgrešnoga Začeca. Značajno je što proglašenje te dogme, koju je potvrdilo lurdsko čudo, dolazi kao ustuk protivjerskom liberalizmu. Leon XIII, »socijalni papa«, predvidio je teško stanje socijalnoga pitanja i kao pobornik radničkog pokreta pokušao ga je riješiti u svojoj enciklici *Reverum novarum*. Pijo X, svetac, svojim je djelovanjem pridonio produbljenu Crkve. Izvanredno teške ratne prilike potakle su Benedikta XV da se brine oko očuvanja mira odnosno ublažavanja ratnih posljedica. Može li se za Pija XI i Pija XII kazati da nisu bili suvremeni ili da su brižno čuvali samo svoj tron? Prvi je kao sociolog obdario Crkvu enciklikom *Quadragesimo anno*, drugi svojom dubokoumnosću priprema teren za II vatikanski sabor i čuva Crkvu od neobuzdanih silnika koji su je htjeli podjarmiti pod svoju svjetovnu vlast.

U ovo posljednje stogodišnje razdoblje Crkva je predano trošila svoje snage u širenju i očuvanju kristijanizacije. Posebno treba istaknuti misionarski rad na afričkom kontinentu na kojemu danas živi oko 40 milijuna katolika. Misijski trud i nastojanja u Aziji, Africi i latinskoj Americi velik je doprinos što ga je Crkva učinila za spas duša i socijalno-kulturni napredak čovječanstva. Zar su misionari pripadali »kastinskom mentalitetu klera«? Nisu li oni bili pravi nosioci Kristove ljubavi? Oni su bili doista prožeti silnom altruističkom ljubavi i poštivnošću; nisu štedjeli ni svoj život.

Ne može se pravično osporavati i kritički suditi ako se a priori odbacuje cjelokupni rad i uspjesi prošlosti. Kao da je sve što je Crkva učinila za čovječanstvo bilo promašeno, nekorisno. Na taj jednostrani način gledanja klima se neminovno zaoštrava i ne može nam pružiti čisto ozračje. Osporavanje bez istinite ljubavi i dijaloga ne rješava teške probleme.

Ovom osvrtu kao zaključak vrlo zgodno pristaju misli Urednika *Crkve u svijetu* u uvodnom članku »*Prisutnost u duhu suradnje*« — prilikom pete obljetnice izlazenja revije — u kojemu kaže da »u današnjem svijetu treba novih snaga koje će znati povezati prošlost i budućnost«. »Ono što je stoljećima grijalo i vodilo ljudske duhove treba danas pretakati u nove oblike misli i djela.« I tako je. Ono staro i vrijedno što je u Crkvi »stoljećima grijalo« vjeru i kulturu, neka se pretače, na nov način, »u nove oblike misli i djela«. Ako se tako postupi, neće nam trebati nikakva osporavanja, naprotiv, takovo raspoloženje u duhu ljubavi, doprinijet će poboljšanju odnosa i međusobnom sporazumijevanju u rješavanju suvremenih problema.